

VITA SANCTI ONUPHRII (1),

EREMITÆ,

AUCTORE PAPHNUTIO (2) ABBATE, INTERPRETE ANONYMO

Prologus interpretis anonymi.

99 Beati Onuphrii Vitam inter Græcorum commenta scriptam nuper reperi, ut quondam à venerabili ac prudentissimo viro, scilicet Gregorio (3), ipsius gesta narrante, cognovi. Hanc Paphnutius, vir quoque sanctissimus, Græco sermone retexit ab exordio. Quem ego secutus, e Græco transtuli in Latinum, largiente Domino, ut ejus probabilis vita secundum vires meas manifestatâ, admirationem legentibus præbeat et imitationem. Non perpendite, quæso, mei sermonis rusticitatem, sed tanti laboris animo revolcite longanimitatem: quam vir Deo plenus patienter sustinuit, dum mundanæ vanitatis gloriam sprevit, et cœleste regnum districtè vivendo sibi hereditavit.

VITA.

Beatæ memoriæ Paphnutius quædam cogitationum et actuum suorum secreta taliter reseravit, dicens:

CAP. I. — Quodam die, dum ego Paphnutius solus tacitusque sederem, cogitavi in corde meo quod deserta peterem, et universa loca sanctorum monachorum, piæque conversationis habitum lustrarem, ac qualiter Deo ministrarent, considerarem. Unde factum est ut tacitus iter arriperem, et in eremum cursu desiderabili properarem. Panes itaque cum aqua exigua mecum portavi, ne defecrem a labore itineris cœpti. Quarto autem die peracto, alimenta quæ mecum sumpsi defecerunt, meaque membra nullo victu refocillata vires perdiderunt. Moxque divina illustrante gratiâ, mors imminens ablata est; assumptisque viribus iter arripui, atque dies alios quatuor nihil gustando peregi. His itaque completis, nimium fessus, humo prostratus jacui velut mortuus. Extemplo quoque cœlesti solatus adjutorio, assistere mihi vidi virum, gloria mirabilem, splendore terribilem, pulchritudine laudabilem, magnitudine procerum, aspectu præclarum. Quem ut aspexi, vehementer obstupui; sed tamen ille vultu placido accedens, nunc manus, nunc labia mea tetigit, mihique vires potenter restauravit (*Joannes, libello III, n. 12*). Continuo lætus surrexi, Deoque favente, per solitudinem exinde decem et septem dierum cursum direxi, quousque ad locum quem Dominus mihi famulo suo indigno providebat ostendere, perveni; illic ab itineris labore cessavi.

CAP. II. — Igitur dum fessus requiescerem, et quam ægre (4) profectus essem cogitarem, virum procul aspectu terribilem vidi, in modum bestię pilis undique circumseptum; cui tanta scilicet capillorum prolixitas erat, ut corpus illius ipsorum diffusionem

A geretur (5). Pro vestimento quoque foliis herbisque utebatur, quibus subteriora renum (6) tantummodo cingebat. Tali viso homine, nimio perterritus sum terrore, anxius ultra quam credi potest timore et admiratione, quoniam tam mira forma meis oculis nunquam fuit ostensa in humana specie. Quid facerem ignoravi; sed quantum valui, fugam petii, montemque propinquum concito cursu ascendi; ibique tremefactus corruui, atque me sub frondium densitate a facie illius abscondi, multa dans suspiria. 100 Defeci penè ætate et labore abstinentiæ. Hic vero dum me cernebat in monte jacentem, voce nimia clamavit, et dixit: Vir Dei, descende de monte. Noli timere; ego enim sum homo passibilis, tibi similis. His itaque consolatus verbis, mentem recipi, moxque descendi, et ad virum sanctum perveni, atque pedibus ejus me timidus prostravi. Ille quoque me prohibens ante se jacere, Surge, inquit, surge; tu enim es Dei servus, et vocaris Paphnutius, sanctorum amicus. Statim surrexi; et quamvis fessus, tamen lætus ante eum sedi, jam ferventi desiderio, quis ipse, et qualis ejus esset vita, cupiens dignoscere, dicens: Ecce votum adimplevit, qui me per hanc eremum direxit. En artus mei fatiscentes aliquid sentiunt solatium, sed mens sitibunda non adhuc invenit refrigerium. Idcirco te, senior, corde devoto deprecor, atque per illum, ob cujus amorem hujus solitudinis deserta habitas, te cōtestor, ut unde sis aut quomodo voceris, seu quando huc advenis, apertis mihi verbis denunties. Et vir Dei recognoscens quam libenti animo sententiam sui laboris audirem, dixit mihi:

CAP. III. — Quoniam te, frater dilecte, avida mente vitæ meæ longas ærunnas, velle scire video, repetere me tibi non dubites has ab exordio. Ego,

licet immēritus, vocor Onuphrius. Et ecce non minus sunt quam septuaginta anni (7), quod in hoc deserto laboriose visi. Cum ferts conversatus sum crebris, pro pane comedi fugiter herbarum fructus, in montibus et in speluncis et in vallibus meum reclinavi miserabile corpus. Tot annis reninem nisi te solum adspexi, alimentum a nullo hominum sumpsi, in monasterio Hermoposim dicto nutritus, in provincia Thebalda (8) nominata, ubi simul pene centum monachi debebant. Porro vita illorum talis existit, ut more et actione æquanimitate omnes viverent, et uno corde et uno spiritu, iugo ac disciplinæ sanctæ regulæ colla submitterent, atque fluctus hujus sæculi omnino non formidarent. Quidquid uni placebat, cunctis placebat. Mente sancta, fide pura, charitate perfecta ante Deum incedebant. cui die noctuque omni mansuetudine et patientia ministrare non cessabant. Tanta his erat taciturnitas cum abstinentia, ut nullus auderet nisi cum justa interrogatione, vel recto responso, reddere verbum. Ibi quoque pabulum sanctæ doctrinæ ab adolescentia suscepti; ibi regularis vitæ normam a fratribus didici, a quibus amabiliter diligebam; ab his, qualiter instituta mandatorum Dei servare deberem, diligenter instruebar.

CAP. IV. — Profecto vitam beati Patris nostri Eliæ venerabiles fratres meos audivi frequenter laudare, qui se in eremo in tantâ abstinentia et oratione studuit affligere, ut maximam virtutem à Domino mereretur accipere; et igneo curru transvectus; spiritus sancti dona que haberat, discipulo impartiri, ac adhuc longævus senio, mortis pœnam non videre. Insper ad exemplum, beatum Baptistam Joannem protulerunt, qui in novi Testamenti serie clarissimus effulsit, perque plurima annorum spatia divino truncatus officio, corpus suum maceravit, donec in Jordani undâ Redemptorem mundi baptizare dignus existeret, atque ipsum Dei Agnum esse digito suo demonstraret.

CAP. V. — Ego vero cum ista eos recitantes audirem, dicebam illis: Quare, seniores mei, vitam et miracula eorum obstupescitis? Aut cur illorum facta tam assidue commemoratis? An sunt vobis fortiores, qui desertum habitant, an leviores? At illi respondentes, dixerunt: Fisi, fortiores nobis sunt, quia sine adiutorio humano vivunt. Nos itaque alter ab altero conspicimur, pariterque divinum officium a nobis celebratur. Si quando cibum cupimus, paratum reperimus; si quando infirmitas aut aliqua corporis imbecillitas irrepserit, statim cura fratrum cum omni sollicitudine nos adjuvat. In ædificiis lucide constructis habitamus, in quibus et ab aestu solis cooperiti sumus, et ab inundatione pluvie, et a turbine venti ac tempestate manemus defensi. Monachi vero, qui in deserto sunt, nihil consolationis nisi a Deo recipiunt. Si quando angustias aut tribulationes perpesi fuerint, vel cum diabolo antiquo humani generis inimico pugnare coeperint, quis eis astat? a quo adjuvantur? Sed quibus humanum deest sola-

rium, constat eos habere divinum (9). Et si esuriunt, quis eis panem dabit? Si sitiunt, quis eis aquam tribuit, ubi panis et aqua non est? Maximus labor in desertis locis esse non dubitatur, ubi nihil necessarium reperitur. Primum ergo, quando in solitudine desinunt habitare, in Dei timore certant firmiter stare. In fame et siti, in labore et passione corpora sua cruciant; contra diabolicas insidias viriliter dimicant; et ut vincant, contra tela nequissimi ignea gladiis spiritualibus pugnant. Antiquus etenim ille hostis, totius inventor iniquitatis, studet eos subvertere, et in consortium malitiæ suæ implicare, atque de bona voluntate, quam inchoabant, retrahere; et mentes eorum mundanis voluptatibus iterum irretire, ut in opere **101** cœpto fatiscant persistere. Omnipotens ergo Deus, qui non derelinquit sperantes in se, circumdat eos armis suæ potentie, ut hos incursio Satanæ non valeat prosternere, quos protegit celsitudo divinæ misericordie. Quapropter ad eos angeli Dei jugiter mittuntur, ac per manus illorum quæcunque necessaria crebrius eis administrantur. Aquam de petra hauriunt, quod interpretatur Christus. Scriptum est enim: Sancti qui sperant in Domino, habebunt fortitudinem, assumunt penus ut aquilæ; volabunt, et non deficient; current, et gressus eorum non labentur (*Isa. xl.*). Et alibi: Qui sitiunt, de superno fonte condiuntur (10), et herbarum folia in ore eorum tanquam favus mellis dulcescunt. Si autem aliquando diabolus adversus eos collectatur, protinus surgunt: manus suas ad Dominum expandunt, preces ante divinam majestatem fideliter fundunt; mox auxilio cœlesti sublevantur, et dolosa jacula inimici penitus destruantur. Non intelligis, fili, qualiter in Psalmo legitur: Quoniam non in finem oblivio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in æternum (*Psal. ix.*)? Et iterum: Exaudivit eos Dominus in die tribulationis, et de omni angustia liberavit eos (*Psal. cvi.*). Enimvero unusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem (*I Cor. iii.*). Beatus est enim vir qui semper est avidus, et voluntatem Dei in hac præsentis vita et fragili studiosus agit (*Prov. xxviii.*). Certissime scias, o fili, quoniam angeli Dei sanctis ac justis viris quotidie famulantur, atque virtute superna corpora et animæ illorum jugiter illuminantur.

CAP. VI. — Tali denique ratione ego pauper Onuphrius a sanctissimis Patribus in meo monasterio subtiliter instructus, cœpi tacita mente tractare quam gloriosa felicitate perfruuntur in cœlis qui certamina laboriosa propter amorem Domini tolerarunt in terris: cor meum ardebat, mens mea desiderabiliter servebat mundi gaudia penitus spernere, patriæ cœlesti totis viribus appropinquare, sicut Psalmista edocet, dicens: Mihi autem adhaerere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam (*Psal. lxxii.*).

CAP. VII. — Dumque hæc sollicitus excogitarem, nocte silenti concitus surrexi, parvum panem

mecum detuli cum exiguis leguminibus, ut vix A
desque in quartam diem sufficeret; sicque secundum
Dei dispensationem et ejus pietatem profectus sum,
ut mihi ostenderet meæ habitationis locum. Egrediente autem me de monasterio in montana, veni in
desertum; cogitansque ut manerem ibi, continuo
lumen splendidum ante me, quasi obvians mihi,
vidi. Quo viso, valde timui. Idcirco quoque putavi
me debere ad monasterium regredi, unde exivi.
Extemplo autem de radio præclari luminis vir aspe-
ctu pulcherrimus accessit ad me, et dixit mihi:
Noli pavescere, ego enim sum Dei angelus, tibi ad
eustodiendum ab ortu tuo (11) providentia divina
destinatus, ut jubente Deo tecum manerem, et te in
hanc eremum ducerem. Perfectus esto, humilis in-
cede coram Domino, cum gaudio labora, cor tuum in B
omni custodia conserva, vive sine querela, in bono
opere persevera. Ego vero te non derelinquam, donec
animam tuam in præsentiam summæ majestatis
offeram. Hæc locutus est mihi angelus, iter inceptum
mecum comitatus.

CAP. VIII. — Pergebamus ita situl sex milliarum
vel septem, et ad quamdam venimus speluncam ni-
mis decoram. Appropriavi, volens sciscitari, si forte
quispiam intus maneret. Secundum consuetudinem
monachorum clamare cœpi, benedictionem humil-
lime petii (12). Inde virum sanctissimum exire vidi,
quem prostratus humo tenuis adoravi. Ille vero ma-
nus suas mihi porrexit, de terra me elevavit, oscu-
lum mihi pacis tribuit (13), atque dixit: Tu es enim
frater meus, eremiticæ cooperatur vitæ, o fili, in-
gredere. Deus tibi concedat, ut timor ejus in te per-
maneant, opus tuum in illius conspectu compleat.
Statim cum eo specum introivi, diesque plures apud
illum pausavi, opera ejus cupiens discere, et solita-
riam habitationem curiosius investigare; ipse quoque
ut meum desiderium agnovit, consilium honorabile
mihi præbuit; ac qualiter insidias diaboli superare de-
berem, verbis charitativis gratanter patefecit. Trans-
actis itaque quibusdam diebus, talibus admonuit
me verbis, dicens: Fili, surge, mecum perge: inte-
riora deserti debes intrare, et in alia spelunca solus
habitare: ibi si viriliter dimicas, omnia dæmonio-
rum tentamenta superas. Idcirco vero Deus in hoc
deserto vult te probare, si mandatis ejus fideliter
velis obedire. Fidelia omnia mandata ejus, confir-
mata in sæculum sæculi, facta in veritate et æquitate (Psal. cx). Vir autem sanctus hæc dicens, sur-
rexit, et mecum in interiora deserti iter quatuor
dierum pertexit. Quinta vero die devenimus in lo-
cum qui (14) Calidiomea dicitur, ibi palmæ propin-
quæ erant. Tunc vir Dei inquit: Ecce, fili, vide lo-
cum quem tibi Dominus præparavit ad manendum.
Fuit autem ille mecum spatium triginta dierum, edo-
cens me servare cauta diligentia (15) doctrinam Dei
mandatorum. Quibus ita peractis, oratione sua sancta
Domino 102 me commendavit; et separatus a me,
ad propria remeavit. Per singulos vero annos solitus
erat me visitare, ac quali industria et simplicitate

deberem vivere, divinis alloquiis non cessabat ad-
monere.

CAP. IX. — Quodam autem tempore, juxta consue-
tudinem ad me veniens, inter verba salutationis
prostratus in terram corruit: Dominoque remittens
animam, obdormivit. Quod cum viderem, nimis sum
contristatus; et devolutus humi, lacrymis obortis
uberrime flevi. Corpus ejus mox accepi, et secus
Calidiomean terræ commendavi

CAP. X. — Dum autem ego Paphnutius a viro
sacratissimo Onuphrio, rationis hujus loquelam audi-
rem, inquam ad eum: Pater sancte, laborem esse
non modicum jam sentio, quem pro nomine Christi
tolerasti in hac eremo. Vir sanctus respondit: Mihi,
frater, crede dilectissime: in deserto sustinui, ut
sæpius putarem me morte superari. Abspes etiam
(16) multoties vitæ, ut vix halitum in corpore senti-
rem remanere. Per diem æstu et igne solis ardentis
urebar, per noctem rore et pruina infectus, fame et
siti defectus. O quanta et qualia passus sum! Non
sufficit, neque quempiam decet plagas ac labores
enarrare, quos homo moriturus pro Dei viventis
amore debet tolerare. Reddet Dominus mercedem
laborum sanctorum suorum (Sap. x). Cujus divitiæ
sicut non augentur, ita nequaquam minuentur. Per
quem enim famem, sitim, frigus et æstum, atque
multigenarum cruciamenta molestiarum sustinui, po-
tens est cum divitiis cœlestibus inter angelorum ca-
tervas me consolari: alimenta vero sprevi corpora-
lia, ut dignus acciperem spiritualia. Sanctus enim
C angelus quotidie panem mihi offerebat, et aquam
pro mensura ministrabat, ut corpus meum conforta-
retur, ne deficeret, et jugiter in laude Dei perseve-
raret. Arbores palmarum ibidem constitutæ erant,
quæ duodecies in anno dactylorum fructus germina-
bant (17). Quos per singulos dies colligens, pro pane
edebam, mixtos herbarum foliis, et erant in ore
meo tanquam favus mellis. Nam in Evangelio legi-
tur: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo
quod procedit de ore Dei (Matth. iv). Frater Pa-
phnuti, si implere studes voluntatem Dei, omnia tibi
necessaria præparantur ab eo. Unde ipsa Veritas
admonet, dicens: Ne solliciti sitis animæ vestræ
quid manducetis, aut quid bibatis, neque corpori
vestro quid induamini, scit enim Pater vester quia
D his omnibus indigetis. Quærite primum regnum Dei,
et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis
(Matth. vi).

CAP. XI. — Cumque hoc a beato viro Onuphrio
intentius auscultarem, mirans in sermonibus et acti-
bus ac laboribus illius, dixi: Pater benigne, die
Dominico vel Sabbato communionem percipiebas
(18) ab aliquo? At ille respondens, ait: Omni die
Dominico vel Sabbato angelum Domini paratum in-
venio, sacrosanctum corpus et sanguinem Domini
nostri Jesu Christi secum deferentem: de cujus
manu mihi pretiosissima donantur munera, vitæque
meæ salus perpetua. Verum etiam omnes qui vitam
spiritalem ducunt in eremo monachi tali participan-

tur gaudio. Hi vero sancti eremitæ, qui hanc solitudinem habitant, si fortasse aliquando videre hominem desiderant, illico in cœlum ab angelo deportantur : visionem illic animæ justorum, fulgentium sicut sol in regno Patris eorum, ibi multitudinem contemplantur angelorum, suasque animas cœtibus mixtas beatorum. Quare omnes qui in agone contendunt, tota mente, toto corde, totis viribus in bono opere fervent, quatenus gloriam cœlestis patriæ cum Christo et cum sanctis mereantur possidere. Ista denique omnia, venerando Onuphrio narraute, cognovi juxta summitatem ipsius monticelli (19), ubi obviavit mihi. Ita videlicet gaudium meum impletum est, ut omnem adversitatem, quam in itinere tuleram, traderem oblivioni.

CAP. XII. — Credo, inquam, Pater, inter felices me deputari, quia videre te et opera tua egregia promerui. Verba tua nimis pulchra, omni dulcedine mellita, ita mei penetrant cordis intima, ut possim dicere cum Psalmista : Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel et favum ori meo (*Psal. cxviii*)! Qui ait : Fili, mecum vade; locum meæ habitationis conspice, pareamus paululum verbis. Continuo surrexit, prævit, secutus sum. Duxit me secum quasi trium milliariorum iter : venimus Calidiomeam in spiritalem locum, arboribus palmarum gratanter ornatum. Ibi preces Domino fudimus; eisque completis in terram sedimus, in divinis altercantes eloquiis. Sole jamjamque in occasum verso, vidi panem positum cum aqua exigua. Vir etenim Dei sentiens me fatigari, dixit mihi : Profecto, fili, cerno te periclitari, nisi cibum capias. Surge ergo et comede. Cui inquam : Viyit Dominus (*III Reg. xvii*), et benedictus Dominus Deus meus, in cujus conspectu erimus; non manduco, neque bibo, donec charitate pura pariter cibum sumimus. Igitur vix eum coegi ut faceret quod volui. Veruntamen ut meum agnovit desiderium, panem fregit, tribuit mihi; manducavimus, et saturati sumus **103** nobisque fragmenta superfuerunt edentibus. Noctem illam insomnem pene duximus, divinisque laudibus immorati sumus.

CAP. XIII. — Mane facto, post horam orationis, videbam vultum ejus pallore ita mutatum, et quid acciderit quæsi ab eo. Qui ait : Non expavescas, frater Paphnuti, quoniam omnipotens Deus recto itinere in hanc solitudinem direxit te, ut honorifice sepelias me, atque corpus meum commendes terræ. Hæc etenim hora anima carnis vinculis absolvitur; atque ad creatorem suum in cœleste regnum deportatur. Frater amantissime, (scio namque desiderium tuum) quando redieris in Ægyptum, memorare mei in præsentia fratrum tuorum, et in conspectu omnium Christum colentium. Hæc est postulatio mea (20), quam impetravi a Domino Deo. Si quis oblationem ob amorem nominis mei ante conspectum Domini nostri Jesu Christi, et ad laudem ejus (21) immolat, ab omni tentatione diaboli, et a vinculo pravitatis humanæ liber existit, atque cum sanctis angelis in

A regno cœlorum æternæ hæreditatis capax fiet. Si quis vero oblationem non valet offerre, vel præ inopia redimere, is in nomine Domini et ad honorem illius eleemosynam (22) pauperi tribuat, et ego orabo pro eo in conspectu Dei, ut dignus in cœlestibus vita superna perfrui valeat. Si quis neque oblationem, nec eleemosynam potest offerre, pro charitate mea incensum Domino Deo nostro in odorem suavitatis accendat, et ego rogo pro eo, ut gaudium perenne possideat. Cui inquam : Pater mi, ne irascaris si loquar : Si incensum nec quis habet, nec facultatis aliquid, unde Deum placare potest (23), ut tamen tua benedictione non careat, in quacunque tribulatione te invocat? Tunc ille respondit : Si quis pauper in deserto, vel in aliquo alio loco oblationem aut eleemosynam, seu incensum non habeat ad immolandum, surgat, et manus suas ad Dominum extendat, ter Dominicam orationem, id est, Pater noster, pro me cum intenta mente, et in nomine sanctæ Trinitatis psallat. Ego vero pro ipso ad Dominum intercedo, ut vitæ cœlestis mereatur particeps fieri cum omnibus sanctis Dei.

CAP. XIV. — Iterum dixi ad eum : Domine, si dignus essem, aut si donis gratiæ tuæ mihi liceret, post obitum tuum locum istum libentissime obtinerem. At ille ait : Nequaquam tibi, fili, conceditur, nec idcirco misit te Deus in peregrinationem istius solitudinis, ut hic obtineres locum habitationis; sed ut cum justis qui in deserto sunt gratuleris; et intimare ea studeas mundo, quæ cognovisti in eremo. C In Ægyptum perge : ibi esto usque ad finem vitæ tuæ; opus bonum perfice, et accipies coronam perpetuæ gloriæ.

CAP. XV. — Hæc cum homo Dei loqueretur, advolutus sum pedibus ejus, dicens : Pater chare, scio enim quia quidquid petieris a Deo, dabit tibi Dominus propter immensum laborem certaminis longissimi, quo corpus tuum affixisti septuaginta annis pro nomine Domini; præbe ergo mihi munera tuæ sanctæ benedictionis, quatenus tibi in virtute efficiar similis, et tua interventione spiritus meus dirigatur, et in futuro tecum participari merear. Qui mox econtra respondens, protulit ista : Paphnuti, ne contristeris : petitio tua, tribuente Domino, erit stabilis. Sta in fide, viriliter age, oculos cum mente ad Deum D erige, in mandatis corroborare, bonum facere impiger contende, et vitam æternam apprehende (*I Cor. xvi*). Protegant te angeli Dei, et conservent te ab omni consilio pravitatis, ut purus ante Deum et immaculatus in die sui examinis inveniaris. Post hæc surrexit, et ad Dominum lacrymans oravit, genua flexit, atque subito dixit : In manus tuas, Deus, commendo spiritum meum. Cumque hæc dixisset, lumen splendidum corpus ejus obumbravit, et in ipsius claritate luminis anima sancta carne soluta est.

CAP. XVI. — Repente vero vocem angelorum multorum audivi, laudantium Deum, et in discessu sanctissimæ animæ sancti Onuphrii, æthera scilicet angelicis canticis resonantia (24), gaudium ineffabile

astris intulerunt, per quem cœlestes exercitus animam militis inclyti cœlis invexerunt. Mox oculi mei fletu profluunt, interiora gemitus producunt, lacrymarum rivi manarunt, planctus mei miseri Paphnutii exuberant: illud flebilis planxi, quia quem vix inveni, diutius habere non potui. Deinde tunicam (25) meam per dimidium scidi, una parte indutus sum, in altorum collocavi corpus beatum, et sepelivi illud in sepulchro quod excisum erat de petra. Tunc videns me solum remanere, iterum cœpi lugere. Ita mœrens surrexi, specusque illius habitaculum intrare volui.

Denique me astante, ipsa spelunca cecidit cum magna ruina, et palmæ radicibus erutæ simul procubuerunt. Cognovi itaque ego Paphnutius, quia non esset voluntas Domini, me in loco illo habitare; secessi inde, in Ægyptum redii: ibique Ecclesiæ retuli quæ vidi et audivi.

Sanctus igitur Onuphrius obiit mense Junio, die undecimo (26), id est, in Idus ejusdem mensis. Ibi beneficia ejus præstantur usque in præsentem diem: ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, cui est honor et potestas in sæcula sæculorum. Amen.

RUSWEYDI NOTATIO.

104 (1) *Onuphrii.* Apud Metaphrastem 11 Junii dicitur *Honophrius*. Martyrologium Romanum, 11 Junii: « In Ægypto sancti Onuphrii anachoretæ, qui in vasta eremo sexaginta annos vitam religiose peregit, et magnis virtutibus ac meritis clarus migravit in cœlum, cujus insignia gesta Paphnutius abbas conscripsit. » Menologium Græcorum, eodem die: « Sancti Patris nostri Onuphrii Ægyptii, qui cum esset in cœnobio in urbe Hermopoli Thebarum, et audiret de Eliæ prophetæ et Joannis præcursoris Vita, egressus ex cœnobio habitavit eremum annos sexaginta, hominem omnino non videns. Ubi post admirabilem vitam monasticæ conversationem in cœlum migravit, quem magnus Paphnutius sepelivit. Cujus dies natalis celebratur 12 Junii, in sanctissimo ejus oratorio, in monasterio sancti Alipii. » Eodem in Menæis, sed quibusdam additis, quæ non exscribo, ne notæ excre-
scant.

Alius est Onuphrius, cujus mentio exstat apud Metaphrastem in Actis SS. Galationis et Epistemis martyrum, 5 Novembris, quæ recitat Lipomanus tom. V, et Surius tom. VI. Qui vixit eo tempore quo gentili-um in Christianos persecutio sæviebat. Menologium sub Decio eorum martyrium ponit. Vixit autem apud Emesam Phœnicæ, quæ ad montem Libanum est. Non fuit ille segregatus ab hominum consortio, ut noster hic. Ejus præcipuus Leucippe, ante sterilis, prolem impetravit Galationem.

(2) *Paphnutio.* Varii scire Paphnutii, de quibus vide hic ad librum u Ruffini, cap. 15. De Paphnutio confessoro dixi ad Vitam sancti Antonii, capite 30, n. 68. Acta hæc Paphnutio auctore (quo tamen Paphnutio, nondam mihi constat) habes etiam apud Metaphrastem, sed Timothei anachoretæ Vita, et quibusdam aliis intermixtis, quæ recitat Lipomanus tom. VI, et Surius tom. III, Junii 11, Gentiano Herveto interprete. Sed et aliam interpretationem Acto-ram Onuphrii, quibus etiam intertexta est Timothei anachoretæ vita, accepi ex monasterio sancti Jacobi Leodii, sed vulgatam hactenus in Vitis Patrum malui nunc retinere; cujus quidem nullum Ms. Latinum exemplar habui, sed Græcum tamen textum e Boica Bibliotheca accepi.

(3) *Gregorio.* Quis hic Gregorius sit, nondum mihi liquet.

(4) *Ægre.* Vetus editio, *perægre*. Intelligit per hoc, ut opinor, procul; nisi forte fbi legendum *perægre*. Same perægre se profectum viribus deficientibus, testatur ipse capite præcedente.

(5) *Ut corpus illius ipsorum diffusionem tegetetur.* Hieronymus, prologo in Vitam sancti Pauli primi eremite: « Subterraneo specu crinitum calcaneo tenuis hominem. » In Vita Macarii Romani infra, capite 15: Capilli capitis totum viri corpus operuerunt. »

(6) *Subtiora renum.* Intelligit pudenda tantum foliis herbisque velata.

(7) *Septuaginta anni.* Ita vet. editiones cum Cœlouiensi. Martyrolog. Rom., Menologium Græcum, Menæa et Metaphrastes habent *sexaginta anni*.

(8) *In monasterio Hermopolim dicto nutritus, in provincia Thebaida.* Græce est: ὄκουν γὰρ πρώην ἐν ἀβαγῇ μοναστηρίῳ Θηβαίων χώρας ἐπιλεγομένου τοῦ ἐρημοπολίτου. « Habitabam prius in abage monasterio, regionis Thebaidis, quæ dicitur eremopolites. » Non dubium corruptum esse ἐρημοπολίτου pro Ἐρημοπολίτου. Quomodo et in Menæis restituendum ἐν Ἐρημου πόλει Θηβῶν, pro ἐρημον πόλει. Apud Metaphrastem est: « Habitavi autem antea in sancto monasterio, quo nomine appellatur Eriti Hemepolitani Thebanorum regionis, » sine dubio corrupte. Ex Herveti versione in *sancto monasterio*, apparet eum reperisse in Græco ἐν ἀγιῷ μοναστηρίῳ, quomodo forte ante legendum pro ἐν ἀβαγῇ μοναστηρίῳ.

(9) *Quibus humanum deest solatium, constat eos habere divinum.* Hoc expertus est sanctus noster Xaverius, qui cum Romæ esset, humanum habebat solatium a sociis; at dum inter barbaros et feras solus versatur, ad Deum confugit, qui mirificis eum gaudiis perfudit.

(10) *Qui sitiunt, de superno fonte condiantur.* Nondum mihi locus hic in sacris Litteris occurrit. Paulo aliter citat Metaphrastes, et ex Isaia ait desumptum.

(11) *Angelus tibi ad custodiendum ab ortu tuo.* Angeli custodis meminere varii Patres. Hieronymus, libro III, Comment. in Matth. capite xviii. « Magna dignitas animarum; ut unaquæquæ habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelum delegatum. » Idem, in c. lxxv Isaia: « Quod autem unusquisque nostrum habeat angelos, multæ Scripturæ docent. E quibus illud est: *Nolite contemnere unum de minimis istis, quia angeli eorum vident quotidie faciem Patris, qui est in cœlis* (Matth. xviii). Et puella Rhode Petrum apostolum nuntiantem, alii angelum ipsius esse credebant (Act. xii). Sin autem hoc de minimis dicitur, et de uno homine, quanto magis de omnibus sanctis, et præcipue de apostolis, sentiendum est? quorum angeli quotidie vident faciem Patris, juxta illud quod scriptum est: *Circumdat angelus Domini in circuitu timentium eum* (Psal. cxliii). Et Jacob de se loquitur: *Angelus qui liberavit me* (Gen. xlviii). Isti sunt, qui ascendunt et descendunt super Filium hominis. » Apud Augustinum, libro Soliloquiorum, cap. 52: « Facis, Domine, Angelos istos spiritus propter me (Psal. cxxx), quibus mandasti et custodiunt me in omnibus vitis meis, ne forte offendam ad lapidem pedem meum (Psal. xc). Ili enim sunt custodes super muros civitatis tuæ novæ Jerusalem. »

(12) *Benedictionem humilissime petii.* Bene adit, secundum consuetudinem monachorum. Nihil frequentius in his Vitis quam ut adventans hospes benedictionem ab hospite excipiente petat.

(13) *Osculum mihi pacis tribuit.* Solent omni adventantes excipere osculo fi, apud quos divortiant. Vido Onomasticon.

(14) *Calidiomea.* Non dubito quin interpretes in Codicem Græcum depravatum inieiderit, et *Calidiomea* ortum ex καθὼς νέα, vel simili. Verè Græce hic est, καθὼς μικρῶ. Sic et cap. 9: « Et secus Calidiomeam

terræ commendavi, ubi Græce, καὶ κατεθήμην τὸ λείψανον αὐτοῦ πλησίον τῆς ἐμῆς καλύβος. « Et posui reliquias ejus juxta meam calythem sive tugurium. » Et cap. 12 : « Venimus Calidiomeam, in spiritalem locum, arboribus palmarum gratantur ornatum. » Græce : Κατελάβομεν καλύβην σεμνοτάτην ἔχουσαν καὶ φοίνικα πλησίον ἐστῶσαν. « Venimus ad calythem seu tugurium maxime religiosum, quod palmam juxta consistentem habebat. »

(15) *Cauta diligentia.* Vetus editio : *cautem dignitatem.*

(16) *Abspes eram.* Ita recto manuscripti, et vetus editio ; Coloniensis, *ab spe eram.* Dictum *abspes*, ut *ezspes.*

(17) *Quæ duodecies in anno dactylorum fructus germinabant.* Infra, apud Joannem, libello III, n. 2, nomine anonyini, eadem res paulo clarius proponitur. « Inveni istam palmam afferentem mihi botryones duodecim dactylorum. Per singulos menses affert mihi unum botryonem, qui mihi sufficit triginta diebus, et post hunc maturatur alter. »

(18) *Die Dominico vel Sabbato communionem percipiebas.* Aliqui libri, et Sabbato. Græce est : Πόθεν κοινωνεῖς ; Σαββάτω ἢ Κυριακῇ ; Quando comunicas ? Sabbato, an Dominico ?

(19) *Juxta humilitatem ipsius monticelli.* Græce : Ἰπὸ κάτωθεν τοῦ πετρῶνιοῦ τοῦ ὄρους. Hoc tantum loco mihi lectus *monticellus* a monte, pro *monticulo.*

(20) *Hæc est postulatio mea.* Singulare omnino Onuphrii privilegium et apud Deum gratia. In Florario sanctorum ms. breve hujus privilegii compendium : « Migravit a sæculo anno salutis 370. Hic enim peiit et obtinuit a Domino ut si quis memoriam ejus fecerit seu oblationes, aut pauperes paverit in nomine ejus, aut memoriam suam libram scripserit,

A dimittantur illi universa peccata. Et cum anima exierit de corpore, erit munda a peccatis, quasi modo genitus infans. » Privilegia autem hæc, quia in quibusdam libris verba variant, sane semper intelligenda.

(21) *Et ad laudem ejus.* Ita est in editione Coloniensi. Veteribus deest.

(22) *Is in nomine Domini et ad honorem illius elemosynam, etc.* Ita editio Coloniensis. Vetus : *Ille pro amore meo in nomine Domini elemosynam.*

(23) *Unde Denm placare potest.* Ita Coloniensis editio. Vetus : *Unde te placare potest.*

(24) *Æthera scilicet angelicis canticis resonantia.* Refertur quidem æther inter anomala masculini generis plurali carentia, hic tamen ejus neutrum plurale habes quod et alibi ex æthere et aere invenies. Vide Onomasticon.

(25) *Tunicam.* Græce λευκονάριον. Haud dubie intelligitur *lebitonartum*, ut apud Metaphrastem est. Quod et alibi hic occurrat. Vide Onomasticon.

B (26) *Die undecimo.* Ita omnes editiones, et Florarium sanctorum ms. Græce tamen est δωδεκάτη, duodecimo. Atque ita Martyrologium Romanum, Menologium Græcum et Menæa. Apud Metaphrastem est : « Erat autem dies sextus quidem decimus Pauli, nonus autem Junii mensis apud Romanos. » Quod quomodo intelligendum sit, vide in Onomastico in mensium tabula.

Quod Florarium sanctorum ms. annum obitus Onuphrii ponit 370; nescio unde hauserit.

Manuscriptus Leodiensis Sancti Jacobi, ultimo capite, habet de leonibus sepulcrum unguibus suis Onuphrio effodientibus, cujus mentionem feci ad Vitam sancti Pauli primi eremite, cap. 13, n. 50. Deest hoc huic Vitæ, et apud Metaphrastem.

IN VITAM SANCTI PACHOMII ^(a) PRÆLUDIA.

ILLUSTRIMUM VIRORUM DE SANCTO PACHOMIO ELOGIA.

Sozomenus, Hist. Eccl., lib III, cap. 13.

106 Πάχωμιος ἀρχηγὸς ἐγένετο τῶν καλουμένων Ταβινισιωτῶν. σχῆμα δὲ τούτοις ἦν καὶ πολιτεία ἐν τισὶ παρολλαγμένῃ τῆς ἄλλης μοναχικῆς, πρὸς ἀρετὴν μέντοι ὄρωσα, καὶ τὴν ψυχὴν προσεθερίζουσα, τὴν ἐπὶ γῆς καταφρονεῖν. ἄνω δὲ ὄραν, ἢ εὐμαρῶς ἐπὶ τὰ οὐράνια χωροῦν, ἡνίκα τοῦ σώματος ἀπάλλαξις, etc.

« Pachomius præses fuit eorum qui vocantur Tabinisiotæ. Quibus quidem habitus erat et vitæ institutio a reliquorum monachorum disciplina in quibusdam rebus discrepans, in virtutis contemplatione aciem mentis debent : animum sic tum ad rerum terrenarum despicientiam, tum ad caelestium investigationem excitans, ut cum e corporis custodia migraret, aditum ad cælum haberet perfacile. » etc.

Gennadius, de illustr. Eccles. Script., cap. 7.

Pachomius monachus, vir tam in docendo quam in signa faciendo apostolicæ gratiæ, et fundator Ægypti cœnobiorum, Scripsit.

Regulam (b) utrique generi monachorum aptam, quam angelo dictante perceperat. Scripsit et

Ad collegas præposituræ suæ epistolas (c), in quibus alphabetum mysticis tectum sacramentis, velut humanæ consuetudinis excedens intelligentiam, clausit, solis, credo, eorum gratiæ vel meritis manifestatum.

C Unam ad Abbatem Syrum, Unam ad abbatem Cornelium.

Ad omnium monasteriorum præpositos, ut in unum antiquius monasterium, quod lingua Ægyptiaca Buam vocatur, congregati, Paschæ diem velut æterna lege celebrent, epistolam unam.

Similiter et ad diem remissionis, quæ mense Augusto agitur, ut in unum Præpositi congregarentur, epistolam unam. Et

Ad fratres qui foras monasterium missi fuerant operari, epistolam unam.

Trithemius, libro de Script. Eccles.

D 107 Bachomius abbas, et monachorum sui temporis institutor permagnificus, fundator multorum cœnobiorum, ac vir sanctissimæ conversationis, multis in vita et post mortem coruscans miraculis, cum esset vir doctus, et in divinis Scripturis eruditus, scripsit ad ædificationem fratrum multas epistolas, de quibus subjectæ referuntur :

Ad Cornelium abbatem, epist. 1 ; Ad Syrum abbatem, epist. 1 ; Ad præpositos cœnobiorum, epist. 1 ; Ad fratres operantes, epist. 1 ; Regulam quoque monachorum, lib. 1.

Claruit sub Valentiniano et Theodosio principibus, anno 390.